

Natur-ture

Skovsøstien ved Varnæs

Ud mod Als Fjord, på Varnæs Hoved halvøen, nær Naldtang, ligger en meget speciel sø. Den hedder Skovsø og er, som navnet siger, omkranset af skov på begge sider. Men det er nu ikke det der gør den speciel. Det er dens pudsige udformning. Den ligger nærmest som et langt, dybt ar ind i landskabet. Ser man stedet ovenfra ser det ud som om en gigantisk søslange er kommet ind fra havet og har gnavet sig godt og grundigt ind gennem den bakke som Skovsøen ligger nede i. Søen ligger op til 30 meter nede i det omgivende landskab. Eller sagt på en anden måde: søen er omgivet af op til 30 meter høje skrænter. Den syner af noget i landskabet, for den 11 hektar store sø er på det bredeste sted ca. 150 meter bred og den går mere end 850 meter ind i land, hvorved den skærer sig næsten halvvejs igennem Varnæs Hoved halvøen. Rundt om denne specielle og smukke sø er der lavet en fin vandrerute, der går igennem det meget smukke landskab der findes i området. Den tager én forbi bløde bølgende bakker, udsigtspunkter, dejlige strande, masser af levende hegn og så selvfølgelig Skovsø. Specielt på denne her årstid kan det anbefales at gå Skovsøsti-turen. Det skyldes at man kan få et meget bedre kig ud over søen, når der ikke er blade på træerne. Samtidig er stien her om vinteren, når der er frost, hård og tør at gå på. Om sommeren kan dele af stien godt være meget våd, specielt i starten af ruten. Man kan med fordel tage kaffe med på turen, for der er bænke og borde undervejs, opsat på steder med speciel flot udsigt.

Hvordan kan naturen lavet så speciel en sø?

Skovsø er egentlig en gammel tunneldal. Mener man. For omkring 16.000 år siden, under sidste istid, var Sjælland, Fyn og den østlige del af Jylland dækket af kolossale mængder af is. Det er svært at forestille sig at landet kan have været dækket af flere hundrede meter tyk is, men man må prøve at forestille sig indlandsisen på Grønland og så tænke at noget tilsvarende har været her. Isen gik til en linje lige vest for Aabenraa. Dermed lå Varnæs Hoved halvøen ganske tæt på isranden. Da istiden lakkede mod enden begyndte isen at smelte, ikke blot af isens overflade, men også under isen. Smeltevandet under isen gnavede sig ned i jorden og kom til at løbe i noget der minder om store floder der fossede ud mod vest. Vandet inde under isen kunne visse steder løbe opaf, fordi smeltevandet var under tryk, hvilket kan forklare hvorfor ikke alle tunneldale bare faider ud i lav højde, for at ende på smeltevandsfladerne mod vest. Da isen var helt væk i det omgivende landskab, lå der stadig i mange år en stor rest nede i det hul der idag er Skovsø, men med tiden forsvandt det også.

Der var oprindeligt hul ud til havet fra Skovsø, således at der var direkte forbindelse ud til Als Fjord. Det siges at Skovsø derfor blev benyttet som en naturlig, beskyttet havn, bl.a. i vikingetiden. Her i læ for vind og vejr og fjendtlige skibe, kunne bådene ligge godt beskyttet af de høje bakker og den smalle indsejling. Sagnet siger at der skulle ligge to vikingeskibe på bunden af søen. Dog har ingen endnu forsøgt at grave dem op for at få historien verificeret, hvilket måske er meget forståeligt, for det siges også at de er dækket af godt 20 meter slam... Naturen er jo i evig forandring og havet gnaver til stadighed af landskabet, for blot at afsætte materialet andetsteds. Således afsatte havet også med tiden sand og grus omkring indløbet mod Skovsø, og til sidst blev hullet helt lukket. Der er idag en smal stribe af strand og land der adskiller søen fra havet

Skovsøstien

Skovsøstien er en afmærket vandrerute rundt om Skovsø og det omgivende landskab. Den 3,4 kilometer lange rute er afmærket med opsatte pile og distanceangivelser. Turen tager sit udgangspunkt ved p-pladsen nær stranden ved Naldtang. Her er der opsat en infostander, med kort og informationer om området. 50 meter fra p-pladsen går man ind på en lille sti, der går over et idyllisk lille engområde med græssende får. Som man kommer frem bliver området mere og mere sumpet og det er tydeligt at se at man nu går på gamle moseaflejringer. Jorden er helt sort. Se blot på muldvarpeskudene. Kan man i sne og frost ikke se dette, kan man istedet kaste et blik på de visne planter og de omgivende træer, der fortæller at man går i et vådområde. Der er nemlig mange elletræer og masser af tagrør. Når det bliver varmere kommer der vandmynte, gul iris, lærkespore og storblomstret kodriver i området. Stien går forbi en lille bådbro hvorfra man kan nyde udsigten over søen. Et par småbåde er trukket op på land. Der er fisk i søen, men der foreligger ingen nyere undersøgelser over hvilke arter der findes. En ældre undersøgelse fra '65 fortæller at søen dengang var domineret af aborrer og skaller, men at der også var en god ålebestand i søen. Stien går nu videre op i højere højde, så man kan nyde udsigten til søen. Man går under høje, gamle bøgetræer med krogede rødder fyldt med museindgange. Vedbenden har gode forhold her. Den slynger sig op ad træerne og giver lidt grøn frodighed til stedet selv her om vinteren. Stien munder ud i en lille grusvej, hvorfra der er forbindelse til andre stisystemer i området. Drej nu til venstre og følg grusvejen. Vejen er omkranset af et af de levende hegn, der er så karakteristisk for Varnæs området. Der er masser af dem og de danner smukke skel og mosaikker i landskabet. De levende hegn er vigtige spisekamre og levesteder for bl.a. fugle og insekter, samtidig med at de er spredningsveje for dyre- og plantelivet. Grusvejen ender til sidst i en asfalteret vej. Drej til venstre og bemærk nu nogle af de for området typiske tvillingegårde. Mange gårde på Varnæs ligger nemlig sammen to og to, hvilket stammer helt tilbage fra udskiftningen i 1700-tallet. Her blev gårdene flyttet ud fra en samlet landsby, for istedet at ligge sammen to og to spredt ud over hele området, således at der blev nemmere adgang til markerne for alle.

Videre på turen får man et fint glimt ud over Varnæs Stormose. Det er en gammel højmose, hvor en tyk dyne af tørvemosser lå over mosen. Tørvemosserne kan gro over grundvandsniveau og efterhånden blive til en ophøjning i terrænet. Varnæs Stormose blev dog afvandet i 1966 og det meste af den blev kultiveret. Men i 1992 erhvervede Skov- og Naturstyrelsen området og lavede et stort naturgenopretningsprojekt, hvor området blev gjort fugtigt igen. Det har idag vist sig som en stor succes for både flora og fauna. Når man går videre på vandreruten skal man ikke snyde sig selv for en afstikker ind til Udsigtspunktet. Herfra har man en enestående udsigt ud over Skovsø og Als Fjord. Man kan se store dele af søen og dermed dens specielle form og man kan bedre forestille sig at den har haft kontakt til Fjorden i sin tid, når man ser det hele lidt fra oven. Til sidst går turen videre ned ad bakke, for at ende ved udgangspunktet: stranden ved Naldtang.

Hvordan finder man Skovsøstien?

I Varnæs by drejer man til højre ad Blåkrogvej og efter ca. 2 km på denne drejer man til venstre mod Naldtang, hvor den offentlige p-plads, som danner udgangspunkt for turen, ligger, ved stranden. Der er tillige borde, bænke og grillplads ved p-området.

Yderligere info:

Yderligere information om området kan fås i folderen "På tur ved Varnæs" udgivet af Sønderjyllands Amt og Aabenraa Statsskovdistrikt. Folderen fås på turistbureauer, biblioteker, ved henvendelse til Amtet eller den kan downloades på nettet via: www.sja.dk.